

Mottagare
Regionstyrelsen

Framställan om finansiering bevattning Hallfreda

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar att bevilja SLU Hallfreda Egendom finansiering om 500 000 kronor ur 2025 års rambudget för regionstyrelseförvaltningen.

Sammanfattning

SLU Hallfreda planerar att uppföra en bevattningsdamm med tillhörande infrastruktur för att säkra lantbruksproduktionen på cirka 140 hektar åkermark. Investeringen är en del av klimatanpassningen av lantbruket och bidrar till både ökad livsmedelsförsörjning och långsiktig ekonomisk stabilitet.

Basutförandet, till en kostnad om cirka 13,5 miljoner kronor, finansieras av SLU och omfattar anläggning av bevattningsdamm, ledningsnät och grundläggande teknisk utrustning. Utöver detta bedöms behovet av forskningsanpassningar – som bland annat möjliggör styrning av uttag och bevattning – till cirka 3,5 miljoner kronor, för vilka finansiering ännu inte är säkerställd.

Investeringen bedöms vara en strategisk satsning för Gotland som forsknings- och innovationsmiljö och är väl förenlig med Region Gotlands utvecklingsstrategi *Vårt Gotland 2040*. Regionstyrelsen föreslås därför medfinansiera satsningen med 500 000 kronor ur Regionstyrelseförvaltningens rambudget för 2025.

Ärendebeskrivning

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) bedriver växtodling och skogsbruk på Hallfreda egendom, med totalt 302 hektar åkermark och cirka 60 hektar skog. Verksamheten har som uppdrag att både ge förutsättningar för forskning och utveckling samt generera ekonomisk avkastning till SLU.

Verksamheten är i behov av investeringar i dränering och bevattning för att säkerställa jämna och höga skördar i ett förändrat klimat. SLU Hallfreda har därför beslutat att investera i bevattningslösningar för cirka 140 hektar åkermark, vilket är i linje med den handlingsplan som togs fram 2021.

Kostnaden för basutförandet uppgår till cirka 13,5 miljoner kronor, finansierat av SLU. Upphandlingen är genomförd och kontrakt är tecknat för en totalentreprenad. Arbetet beräknas påbörjas inom kort och anläggningen förväntas vara klar till sommaren 2026, med risk för förseningar beroende av

vädret.

Anläggningen ingår även i pågående ansökningar för två större forsknings- och utvecklingsprojekt, bland annat ett lokalt Vinnova-projekt via Gotland Grönt Centrum samt ett europeiskt Horizon-projekt där SLU deltar tillsammans med flera lantbruksuniversitet i Europa. Ansökningarna har lämnats in till respektive finansierare och inväntar nu beslut.

Utöver detta finns behov av forskningsanpassningar av anläggningen för 3,5 miljoner kronor. Forskningsanpassningarna innebär primärt investering i forskningsinfrastruktur som möjliggör precisionsstyrd bevattning i försöksodlingar. Systemet gör det möjligt att reglera vattenmängden, eller helt utesluta bevattning, i olika delar av ett fält. Därmed skapas förutsättningar för att genomföra försök på ett enkelt, smidigt och kontrollerat sätt.

Utrustningen är uppbyggd så att varje munstycke för vattenutsläpp kan styras individuellt med hjälp av GPS-positionering. Detta innebär att bevattningen kan anpassas exakt efter försöksupplägget, med olika givor eller ingen bevattning alls i specifika parceller.

Genom denna teknik blir det möjligt att hantera bevattningen i försöken med en rimlig arbetsinsats. Samtidigt lagras all data med geografisk positionering, vilket gör att den kan användas både för uppföljning under försöket och för historiska analyser.

Sammanfattningsvis består investeringen tekniskt av vattenventiler som styrs av GPS, vilket utgör en grundförutsättning för avancerad försöksverksamhet inom växtodling.

För dessa anpassningar finns ännu ingen fast finansiering. Dialog pågår internt inom SLU, samt med Jordbruksverket om eventuell medfinansiering. SLU inkom (2025-08-14) av denna anledning med en framställan (RS2025/1643) till Region Gotland kring möjlighet till finansiering för forskningsanpassningar av anläggningen.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att investeringen har tydliga kopplingar till flera relevanta mål och styrdokument. I relation till Region Gotlands regionala utvecklingsstrategi *Vårt Gotland 2040* bedöms satsningen bidra till följande övergripande mål: *"Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft"* och *"Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen"*.

I relation till effektmålen för 2040 bedöms satsningen särskilt bidra till:

- **God beredskap och god förmåga att hantera samhällsstörningar.**
Genom att säkerställa lantbrukets vattenbehov och skapa förutsättningar för ny forskning på området stärks Gotlands livsmedelsberedskap. Investeringen ökar resiliensen i

livsmedelsproduktionen och minskar sårbarheten i ett klimat som präglas av återkommande torka.

- **Säkrad tillgång till vatten av god kvalitet och kvantitet.** Genom att lagra vatten i dammanläggningen kan lantbruket nyttja resurser mer hållbart.

Utöver detta bedöms satsningen även bidra till prioriteringarna i den regionala utvecklingsstrategin, där följande är mest relevanta:

- **Gå före i klimat- och energiomställningen.** Investeringen stärker Gotlands förmåga att anpassa jordbruket till ett förändrat klimat och minskar sårbarheten vid extrema väderhändelser. Den kan dessutom fungera som en modell för andra regioner i Sverige och internationellt.
- **Säkra miljö och vatten.** Genom att skapa möjlighet att lagra ytvatten bidrar projektet till att minska risken för överuttag och stärker därmed den långsiktiga hållbarheten i vattenförsörjningen.
- **Stimulera innovation och förnyelse.** Forskningsanpassningarna vid anläggningen stärker Gotlands roll som en test- och innovationsmiljö för klimatanpassat lantbruk. Det skapar utrymme för utveckling av ny teknik, nya arbetssätt och internationella forskningssamarbeten.

I relation till *genomförandeprogrammet för Klimat, miljö och energi* bedöms satsningen ligga väl i linje med insatsområdet ”Effektivare vattenhantering. Praktiskt utvecklingsarbete, både när det gäller tillgång/lagring och användning av vatten inom industri, livsmedelsbransch, besöksnäring m.fl. branscher.”

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Bedömningen är att investeringen betraktas som allmänt näringslivsfrämjande och ligger inom ramen för kommunallagens ändamålsparagrafer i kap 2.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att investeringen bidrar till en långsiktigt stabil ekonomi för Hallfreda egendom genom att säkra jämna skördar och därmed minska riskerna för ekonomiska bortfall vid torka. På regional nivå stärker detta livsmedelsproduktionen och förutsättningarna för fortsatt forskning och innovation på Gotland. Risk finns i form av osäker finansiering av forskningsanpassningarna och behov av ytterligare extern medfinansiering.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att investeringen kan indirekt gynna barn och unga genom att bidra till långsiktig livsmedelsförsörjning och klimatanpassning. Investeringen kan även ha betydelse för utbildning och forskning på längre sikt, vilket i förlängningen stärker kunskapsmiljöer som barn och ungdomar kan ta del av. Direkta konsekvenser för barn och unga vardag bedöms dock vara begränsade.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att projektet i sig inte har någon direkt påverkan på jämställdhet. Indirekt kan forskningsanpassningarna skapa nya möjligheter inom utbildning, praktik och forskning där jämställd representation kan främjas. Här bär SLU ansvar för att lägga särskild vikt vid att säkerställa lika tillgång till forsknings- och utvecklingsmiljöerna oavsett kön.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att investeringen har stor positiv betydelse för landsbygdsutvecklingen på Gotland. En robust, innovativ och konkurrenskraftig livsmedelsproduktion är central för sysselsättning, försörjning och attraktivitet i den gotländska landsbygden. Projektet bidrar även till att Gotland stärker sin roll som testbädd för klimatanpassning inom jordbruket, vilket kan ha positiva mereffekter i relation till andra framtida satsningar.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att projektet ger positiva effekter genom att stärka motståndskraften mot torka och bidra till ett mer klimatanpassat lantbruk. Effektiv bevattning kan minska behovet av akuta åtgärder vid extremväder. Projektet stärker även Region Gotlands möjligheter att leva upp till nationella mål för klimatanpassning och livsmedelsstrategi.

Beslutsunderlag

Framställan om medfinansiering bevattning Hallfreda, Sveriges lantbruksuniversitet Hallfreda Egendom, daterad 2025-07-16, inkom 2022-08-14.

Komplettering till Framställan SLU Hallfreda bevattningsdamm, Sveriges lantbruksuniversitet Hallfreda Egendom, daterad 2025-09-12, inkom 2025-09-12

Reviderad komplettering till framställan SLU Hallfreda bevattningsdam, daterad 2025-09-25, inkom 2025-09-25.

Kartbild 1 SLU Hallfreda, Sveriges lantbruksuniversitet Hallfreda Egendom, inkom 2025-09-12

Kartbild 2 SLU Hallfreda, Sveriges lantbruksuniversitet Hallfreda Egendom, inkom 2025-09-12

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-10-07

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

Sveriges lantbruksuniversitet Hallfreda Egendom